
Nunatsinni Nakorsaaneqarfik

Imminut toquttarneq pillugu Nunatsinni Nakorsaaneqarfiup ukiumoortumik nalunaarusiaa
2025

NUNATSINNI NAKORSAANEQARFIK

LANDSLÆGEEMBEDET

Nunatsinni Nakorsaaneqarfik

Imminut toquttarneq pillugu Nunatsinni Nakorsaaneqarfiup ukiumoortumik nalunaarusiaa
2025

Imarisai

Aallaqqaasiut	2
2025-imi imminut toquttut	4
Imminut toquttut amerlassusaat	4
Ukiut	5
Nunap immikkoortui.....	6
Aarlerinaatit.....	7
Inerniliineq.....	10
Najoqqutarisat.....	12

Tapersersuineq siunnersuinerlu

Nalunaarusiami imminut toquttarneq sammineqarpoq.

Atuarnera eqqarsaatiniq oqimaatsunik pilersitsissappat, imal. illit nammineq imal. nalunngisat, imminut toqunnissamik eqqarsaateqarpat, Peqqinnissaqarfimmut imal. nuna tamakkerlugu siunnersuisarfimmut **Tusaannga**-mut, kinaassuseq isertuullugu akeqanngitsumik ulloq unnuarlu siunnersorneqarnissamik neqeroortumut attaveqarsinnaavutit.

Ikiorneqarsinnaavutit, piffissaagallartillugulu tapersersortissamik noqqaaneq pingaaruteqarpoq.

Aallaqqaasiut

Imminut toquttoqartarnera, ukiuni qulikkaani arlalinni, nunatsinni innuttaasut peqqissusaannut tunngatillugu unamilligassaavoq annertooq. Nunatsinni imminut toquttut 1970-ikkunniit malunnaatilimmik amerleriarput, 1980-ikkunni amerlanerpaallutik, tamatumalu kingorna amerlassutsimikkut nikerarlutik, nunarsuarmili nalunaarutigineqartuni sulii amerlanerpaanut ilaanerat, nalunaarsuiffinnik tunngaveqarluni misissueqqissaarnerit uppersarsivaat (Seidler et al., 2023a).

Pingaartumik angutit inuusuttut amerlapput, nunallu immikkoortuini assigiinngiiaarnerat piffissallu ingerlanerani periutsinik toqqaasarnerup assigiinngissuteqarnera uppersarsineqarput. Ilisimatusarnermik aaqqissuussamik misissuinerimi paasilertorumaatsunik ataqatigiissunillu aarlerinaateqarneranik, tamatumunngalu atatillugu meeraanermi atukkat artornartut, tarnikkut nappaateqarneq, aanngajaarniutinik atuineq, inuttut atukkat allannguuteqarnerat kulturikkullu immikkoortitaaneq, tamatumalu peqatigisaanik sulii ilisimasatigut annertuunik amigaateqarneq tikkuarneqarput (Seidler et al., 2023b).

Siornatigut nappaatinik ilisimatusarnermi misissuinerit taamatuttaaq imminut toquttoqartarnera, Kalaallit Nunaanni moderniusumi peqqinnissakkut annertuumik ajornartorsiutaanera erseqqissarpaat, pitsaaliuinermillu ilisimasanik najukkami aallaaveqartunik tunngaveqartumik nukittorsaanissamik pisariaqartitsineq erseqqissarlugutaaq (Bjerregaard & kolleger, 2006).

WHO-p missingersuinera naapertorlugu nunani tamalaani inuit 700.000-it missaat, nunarsuaq tamakkerlugu innuttaasut 1000-iuppata 0,09-it missaat ukiumut imminut toquttarput, (WHO, Suicide worldwide in 2019, 2023-opdatering). Nunani Avannarlerni, nunat akornanni allanngorarlutik, innuttasut 1000-iuppata 0,10-it 0,13-illu akornanniipput, (OECD Health Statistics 2023; Nordisk Ministerråd, Nordic Health Statistics 2023). Oqaluttuarisaanermi taakkununga sanilliullugit nunatsinni amerlanerujussupput.

Ullutsinni nuna tamakkerlugu pitsaaliuinerimi toqqammavissaq tassaavoq QAMANI qulequtsiullugu Naalakkersuisut periusissiaat – imminut toquttoqartarneranik pitsaaliuinissaq pillugu 2023-imiit 2028-imut periusissiaq. Periusissiami tassani ikiorserneqarsinnaanerup nukittorsarneqarnissaa, najukkamik innuttasunillu tunngaveqarluni peqataatitsinermik annertusaanissaq, kiisalu pisortaqaarfiiit akimorlugit ataqatigiissaarineq pingaartinneqarput.

Periusissiami saaffigisat pillugit aaqqissuussanik ilisimasaqarnissaq, aarlerinaatit Peqqinnissaqarfimmullu attaveqartarneq, siunnerfeqartumik suliniutissanut tunngavissatut pisariaqartitsinneqarnerat

***Illit nammineq imal. nalunngisat imminut toqunnissamik eqqarsaateqarussi,
Peqqinnissaqarfik imal. Tusaannga, ulloq unnuarlu akeqanngitsumik kinaassuserlu
isertuullugu siunnersuinissamik neqeroortoq, attavigisinnaavat. Ikiortissaqarpoq.***

erseqqissarneqarpoq. Imminut toquttut amerlassusaat, innuttaasuni katitigaanikkut nunallu immikkoortuini ilisarnaatit, kiisalu nakorsaanikkut ilinniagaqassutsikkullu peqqinnissaq pillugu sullissinermut tunngatillugu pisartut nassuiarnissaat siunertaralugu, 2025-imi imminut toquttarneq nalunaarusiami matumani misissoqqissaarneqarpoq.

Paasissutissat tunngavigineqartut tassaapput toqusut uppersaataannik misissuineq tamatumalu saniatigut napparsimasut pillugit qarasaasiakkut nalunaarsuiffimmi allattugaatinik aqqissuussamik misissuineq. Taamaaliornermi aarlerinartorsiortunik kinaassusersinissaq pitsaaliuinemullu atatillugu nunatsinnut naleqqussakkanik suliniuteqarsinnaanissaq siunertaralugit, Peqqinnissaqarfimmut attaveqarsimanerup, tarnikkut nappaateqarnerup naapertuuttullu allat erseqqissarnissaat QAMANI-lu qulequtsiullugu periusissiap piviusunngortikkiartuaarnissaanut ilisimatuussutsikkut tunngavissamik nutartikkamik pilersitseqataanissaq siunertaavoq.

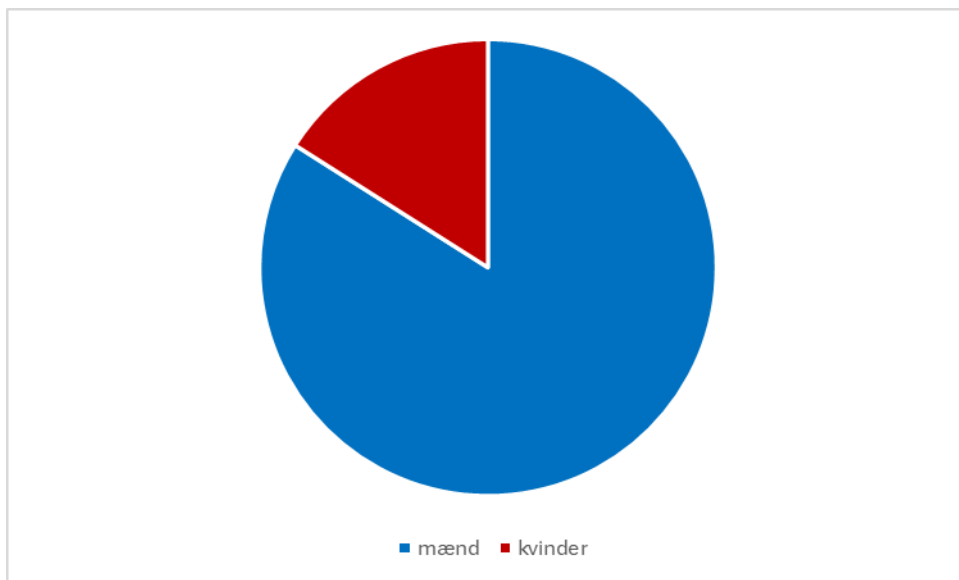
Pingaarnertut inerniliussat

- 2025-imi imminut toquttut- 2018-imiit 2025-imut amerlanerpaallutik- 50-iupput; innuttaasut 1000-iuppata 0,88-iullutik (Danmarkimi nunarsuarlu tamakkerlugu imminut toquttut arfineq marloriaataasa qulaaluariaataallu akornanni)
- Imminut toquttut 84 %-ii angutaapput
- 15-it 24-illu akornanni ukiullit amerlanersaapput, tassaagajullutik angutit inuusuttut
- Nunap immikkoortuini assigiinneqalutik ataasiakkaanilu amerlasaqaalutik
- 30 %-it tarnikkut nappaataat suussusersisaavoq, 24 %-it siornatigut imminut toqoriarsimapput
- Arlaannaalluunniit ullualunnik sioqqutsillutik imminut toqunnissaq eqqarsaatigalugu Peqqinnissaqarfimmut attaveqarsimanngillat
- Paasissutissanik pissarsivigineqarsinnaasuni tamani imigassartortoqarsimavoq
- Nunatsinni Imminut toquttarnermik pitsaaliinermi inunnik ataasiakkaanik nakorsaaneq anigoruminaatsumillu nalaatalinnut tarnikkut ikiueqqaarneq kisimik tunngavigineqarsinnaanngillat. Pisortaqarfiit akimorlugit aqqissuussamik iliuseqarnernik, tatisimaneqarnermik imigassamut attuumassuteqartumik annikillisisisunik, najukkani inuiaqatigiinni illersuutaasinnaasunik nukittorsaasunik, anigoruminaatsunik tassanngaannaq nalaataqarnermi eqqarsaqqaarani iliuseqartoqarsinnaaneranik annikillisaasunik ilaqartariaqarput.

2025-imi imminut toquttut

Imminut toquttut amerlassusaat

2025-imi nunatsinni inuit 50-it, innuttaasut 1.000-iuppata 0,88-it, imminut toquttutut nalunaarneqarput. Taakkunannga 42-it angutaapput arfineq pingasullu arnaallutik (takussutissiaq 1), taamaalillutik toqusuni 84%-it angutaapput.

Takussutissiaq 1: 2025-imi imminut toquttut, suaassutsikkut agguataarneqarnerat (angutit 84%, arnat 16%)

2018-imiit 2024-imut innuttaasut 1000-iuppata ersarissumik amerliartorpasigatik 0,69-it 0,83-illu akornanniipput, (takussutissiaq 2). Piffissami pineqartumi 2025-imi amerlanersaapput.

Takussutissiaq 2 2018-imiit 2025-imut imminut toquttut, innuttaasut 1000-iuppata amerlassusaat atugaaneralu. Piffissami tamatumani imminut toquttut agguatigiissillugit innuttaasut 1000-iuppata 0,78-iupput.

2018-imiit 2025-imut nunatsinni immiut toquttartut, innuttaasut 1000-iuppata agguaqatigiissillugit 0,78-iupput. Assersuutigalugu Danmarkimi immiut toquttartut, innuttaasut 1000-iuppata ukiumut 0,10- it 0,12-illu akornanniipput (OECD Health Statistics 2023; Danmarks Statistik 2023), nunarsuarlu tamakkerlugu immiut toquttartut, innuttaasut 1000-iuppata 0,09-iit missaanniillutik (WHO, Suicide worldwide in 2019, 2023-opdatering).

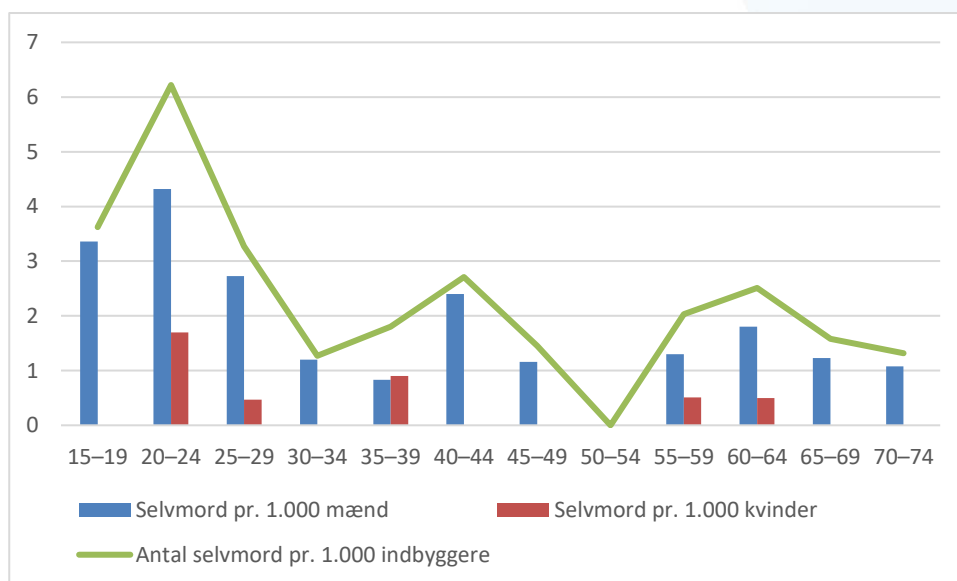
Canadami inuit akornanni immiut toquttartut nalunaarutigineqartut, innuttaasut 1000-iuppata 0,72-it missaanniipput (Statistics Canada 2019), Alaskami nunap immikkoortuini issittuni misissuinerit, taamatuttaaq naggueqatigiit inuit akornanni annertuumik atugaanera- piffissaq nunallu immikkoortua apeqqutaallutik- innuttaasut 1000-iuppata 0,40-it 0,70-illu akornanniikkajunnerat takutippaat (leenaars et al., 2013; Redvers et al., 2015).

Taamaalillutik nunatsinni 2018-imiit 2025-imut immiut toquttut agguaqatigiissillugit, Danmarkimi nunarsuullu sinnerani allami amerlassusaannut sanilliullugit arfineq marloriaatip- qulaaluarlaatillu akornanni amerlanerupput, Nunallu Avannarliit amerlanersaanni agguaqatigiissillugit amerlassusaat qaangersimallugu.

Ukiut

2025-imi immiut toquttut agguaqatigiissillugit 32-inik ukioqarput (ukiukinnerpaaq 15-inik ukioqarluni ukioqqortunerpaarluni 70-inik ukioqarluni), nunatsinni immiut toquttartut inuusukaajunerunerat tamatuma takutippaa.

Immiut toquttut amerlanerpaat 20-iniit 24-inut ukiulittut nalunaarsimapput, taama ukiulinni innuttaasut 1000-iuppata arfiniullutik (takussutissiaq 3). Tulliupput 15-iniit 19-inut ukiullit, innuttaasut 1000-iuppata sisamat pallingajaallutik. Angutini immiut toquttut amerlanersaat 20-it 24-illu akornanni- kiisalu 15-it 19-illu akornanni ukioqarput, arnanilu immiut toquttut amerlanersaat 20-24-illu akornanni ukioqarput tulliullutik 35-it 39-illu akornanni ukiullit.

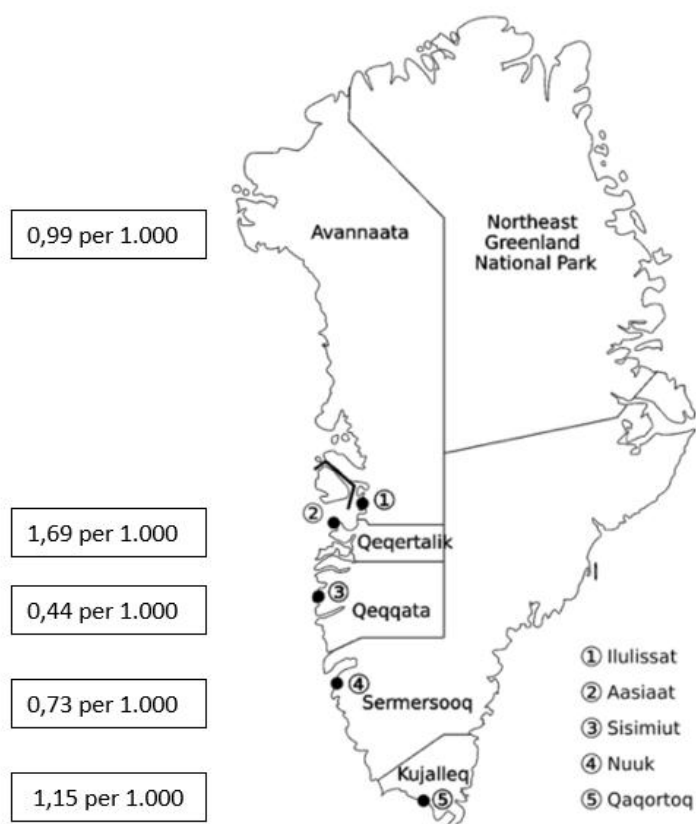
Takussutissiaq 3: 2015-imi immiut toquttut, innuttaasut 1000-iuppata amerlassusaat ilanngullugit ukiunik tallimanik akunnilerlugit ukioqatigiiaanut agguataakkat

25-iniit 29-inut ukiulinniit ataatsimut isigalugit ikilipput, angutilli utoqqaliarsaalersut akornanni, pingaartumik 40-it 44-illu akornanni kiisalu 60-it 64-illu akornanni ukiulinni sulii amerlapput. Utoqqaliarsaani nalinginnaasumik ikinnerupput.

Imminut toquttartut ukiumikkut taama agguataarsimanerat, Danmarkimit Nunaniillu Avannarlernit amerlanernit, utoqqaliarsaalersuni utoqqaliarsaanilu nalinginnaasumik 50-ileereersuni nalinginnaasumik amerlanerusarnerannit allaaneruvoq (OECD Health Statistics 2023; Danmarks Statistik 2023). Nunani tamalaani imminut toquttartut inuusuttut akornanni toqussutaagajunnerpaat ilagaat, nunarsuarli tammaat isigalugu 15-it 24-illu akornanni ukiulinni imminut toquttartut nunatsinniit ikinneralaarsuupput (WHO, Suicide worldwide in 2019, 2023-nutartigaaq). Taamaalilluni nunatsinni inuusuttut akornanni malunnaatilimmik amerlanerat, Nunanut Avannarlernut nunanullu tamalaanut sanilliullugu immikkuullarissuuvuq.

Nunap immikkoortui

Imminut toquttartut amerlassusaat, kommunit nunallu immikkoortui akimorlugit, assigiinnegeqaat. Kommunini nikerarlutik; Qeqqani innuttaasut 1000-iuppata 0,44-uullutik Qeqertalimmi innuttaasut 1000-iuppata 1,69-upput (takussutissiaq 4). Kujallerimi (1,15) kiisalu Avannaani (0,99) piffissami pineqartumi nuna tamakkerlugu agguaqatigiissitsinermi amerlanerupputtaaq, Sermersuumili (0,73) Qeqqanilu (0,44) ikinnerullutik.

Takussutissiaq 4: Innuttaasut 1000-iuppata imminut toquttut kommuninut agguataarneqarnerat

Nunap immikkoortuinut agguataarinermit allanngorarneq suli annertuneruvoq (tabeli 1). Qeqertarsuarmi imminut toquttut amerlanerpajupput (innuttaasut 1000-iuppata 3,74-iullutik), Kangaatsiami (2,98) Nanortalimmi (2,77), Tasiilamili (1,93), Aasianni (1,30) Ilulissanilu (1,27) nuna tamakkerlugu agguaqatigiissitsinermit amerlanerullutik. Nunap immikkoortuini arlalinni ilaatigut Nuummi (0,64), Sisimiuni (0,65), Qaqortumi (0,63) Upernavimmilu (0,75), innuttaasut 1000-iuppata 1,0 init ikinnerupput.

Nunap immikkoortuini innuttaasut 1000-iuppata imminut toquttut			
3900 Nuuk	0,64	3950 Aasiaat	1,30
3911 Sisimiut	0,65	3952 Ilulissat	1,27
3913 Tasiilaq	1,93	3953 Qeqertarsuaq	3,74
3920 Qaqortoq	0,63	3955 Kangaatsiaq	2,98
3921 Narsaq	0,67	3961 Uummannaq	0,91
3922 Nanortalik	2,77	3962 Upernavik	0,75

Tabeli 1 Innuttaasut 1000-iuppata imminut toquttut kommunitoqqanut agguataarneqarnerat

Nunap immikkoortuisa akornanni assigiinngissutit ersaripput innuttaasulu ikittunnguunerannit-taamaammallu ikittunnguugaluit annertuumik allannguisinnaasarnerattut- isigineqassallutik.

Tamatuma peqatigisaanik imminut toquttartut nunatsinni assigiimmik agguataarsimannginnerannik, najukkallu ilaanni inuiaqatigiinni, nuna tamakkerlugu agguaqatigiissitsinermit illoqarfinnullu annerusunut sanilliullugit amerlanerujussuunerannik tikkuussivoq.

Aarlerinaatit

Imminut toqunnerup tarnikkut nappaateqarnermut, siornatigut imminut toqoriarsimanermut aanngajaarniutinillu- ilaatigut imigassamik atornerluinermit attuumassuteqarajunnera, nunani tamalaani ilisimatusarnerup takutippaa, (Turecki & Brent, 2016; WHO, 2023). Siornatigut imminut toqoriarsimaneq kingorna imminut toqunnissamut siulittuutit sakkortunersaasa ilagaat (Hawton et al., 2012). Issittuni naggueqatigiit inuit akornanni inuttut atukkatigut ilungersuuteqarnerup, tamatumunngalu atatillugu kinguaassiuutitigut innarligaanerup, annaasaqarnerup inuiaqatigiinnilu ajattugaanerup pingaarteqarnerat uppernarsineqarportaaq (Kirmayer et al., 2007; Seidler et al., 2023). Issittumi inuiaqatigiinni naggueqatigiinnilu inunni meeraanermi atukkat ilungersunartut, kinguaassiuutitigut innarligaanerup, inuttut inooqatigiinnermi ajattugaanerup, annaasaqarnerup inuiaqatigiinnilu sukkasuumik allanngoriartortoqarnerata aqqissuussaannikkullu pissutsitut pisooqataasutut pingaarteqarnerinik, ilisimatusarneq tikkuussivortaaq (Kirmayer et al., 2007; Leenaars et al., 2013; Seidler et al., 2023).

Aarlerinaatit naatsorsuinermit matumani ilaasut, paasissutissanik assigiinngitsunik marlunnik, assigiinngitsunik tutsuiginassusilinnik tunngaveqarput. Siornatigut imminut toqoriarsimaneq, imminut toqunnissamik eqqarsaateqarluni saaffiginissimaneq, tarnikkut nappaateqarneq anigugassaanngitsumillu timikkut nappaateqarneq pillugit paasissutissat, napparsimasut pillugit allattugaatinut qarasaasiakkut nalunaarsuiffimmi nalunaarsukkanik tunngaveqarput. Paasissutissat taakku, Peqqinnissaqarfimmut attaveqartut pillugit allattugaatinut nalunaarsuisussaatitaaneq pissutigalugu, annertungaatsiartumik tutsuiginaatilitut naliliivigineqarput. Taamaammat nalunaarsuisoqarsimanngippat, Peqqinnissaqarfimmut

attaveqarsimannginnertut imal. nappaammik suussusersisimannginnertut qularnaannerusumik nassuiarneqarsinnaassaq.

Akerlianilli ilagisartakkat akornanni imminut toquttoqarnera, kinguaassiuutitigut innarligaaneq, imigassartorsimaneq qanittukkullu aappariikkunnaarsimaneq pillugit paasissutissat, toqusoqarneranut atatillugu allattugaatini imal. toqusoqarneranut uppersarsaammi allassimasut apeqqutaapput. Paasissutissani taakkunani nakorsap atsiortup napparsimasoq pillugu ilisimasai paasissutissallu suut pissarsiassaasimanerat, tamatumunngalu atatillugu politiinit qimataasuniillu paasissutissat apeqqutaapput. Taamaammat taakkunanga nalunaarsuisimannginneq aarlerinaateqannginnerat assersuunneqarsinnaanngilaq, ilaatigut nalunaarutigineqartut tamakkerneqarsimannginnerat naatsorsuutigisariaqarpoq.

2025-imi imminut toquttut 50-it akornanni 15-it (30 %) tarnikkut nappaatilittut nalunaarsimapput aqqaneq marlullu (24 %) siornatigut imminut toqoriarsimasutut nalunaarsimallutik. Aqqaneq marluk anigugassaanngitsumik timikkut nappaateqarput (24 %). Taakku arlaannaalluunniit imminut toqunnissaq ullunik arfineq marlunnik sioqqullugu nalunaarsukkamik imminut toqunnissamik siorasaarisimanngillat imal. imminut toqunnissamik eqqarsaateqarlutik saaffiginnissimanngillat.

Aarlerinaatit	Aap	Naamik	Oqaatigineqanngitsut
Siornatigut imminut toqoriarneq	12	38	-
Imminut toqunnissamik eqqarsaateqarneq pillugu ullut arfineq marluk sioqqullugit attaveqarneq	0	50	-
Tarnikkut nappaateqarneq	15	35	-
Anigugassaanngitsumik timikkut nappaateqarneq	12	38	-
Qanigisamik imminut toquttoqarsimaneraniit ukiut pingasut sulii qaangiutinngitsut	3	-	47
Kinguaassiuutitigut innarligaaneq	2	1	47
Imigassartorsimaneq	10	-	40
Qanittukut aapparisarlu qimassimaneq	5	-	45

Tabeli 2: 2025-imi imminut toqunnermut atatillugu aarlerinaatitut nalunaarsukkat

Imminut toqunnissamik eqqarsaateqarluni Peqqinnissaqarfimmut attaveqarsimannginneq paasisaavoq pingaarutilik. Sisamararterutaat siornatigut imminut toqoriarsimagaluit, imminut toqunnissaq ullualunnik sioqqullugu arlaannaalluunniit Peqqinnissaqarfimmut attaveqarniarsimananilu attaveqarsimanngilaq. Tamanna ilisimatusarnermi paasisanut, periataarnikkut imal. eqqarsaatigeqqaanngisamik sakkortuuliornikkut imminut toquttoqarajunneranik, ilaatigut imigassamik sakkortusarneqartumik takutitsisunut naapertuuppoq, (Turecki & Brent, 2016; WHO, 2023).

Qulini imigassartorsimaneq oqaatigineqarpoq, 40-inili imminut toqunneq sioqqullugu imigassartorsimasinnaaneq ilisimatitsissutaanani. Nalunaarsukkani tamani imminut toquttoq

imigassartorsimavoq. Qanoq annertutiginera ersarissumik oqaatigineqarsinnaanngikkaluaq, paasisaq imminut toquttuni amerlasuuni imigassap annertuumik sunniuteqarsimasinnaanerani tikkuussivoq.

Ataatsimut isigalugu tarnikkut nappaateqarnerup siornatigullu imminut toqoriarsimanerup aarlerinaatitut naapertuunnerpaanerisa uppersineqarnera, paasissutissani takuneqarsinnaavoq. Pisariaqarluinnarfiani attaveqannginneq imigassallu pingaaruteqarsinnaanera, Peqqinnissaqarfiup piffissaagallartillugu pitsaaliiniarluni akuliussinnaanissamut aqqissuussaannikkut unammilligassaqarnerani tikkuussipputaaq.

Imminut toqoriarsimaneq

2025-imi imminut toquttut 50-it akornanni inuit aqqaneq marluk (24 %) uppersaatissartalimmik siornatigut imminut toqoriarsimapput. Taakku angutitut qulaaluanut arnanullu pingasunut agguataarsimapput, 20-it 40-illu akornanni ukioqarlutik taamaalillutillu inersimasuullutik inuusunnerit imminut toqussinnaanermut annertuumik aarlerinartorsiortut.

Taakkunannga tallimat tarnikkut nappaateqarput. Marluk anigugassaanngitsumik timikkut nappaateqarput. Marluk kinguaassiuutitigut innarligaasimapput, imminut toqunneq ataaseq avinnermut attuumassuteqarpoq.

Imminut toqussinnaanermik pitsaaliuineq, inunnut imminut toqoriarsimasunut Peqqinnissaqarfimmit neqeroorutaavoq. Aqqaneq marlunnit pineqartunit sisamat tamatumunnga akuersisimapput, taakkunannga pingasut naammassisimapput, ataaserlu utaqqisuniinnermini imminut toqulluni.

Inerniliineq

Nunatsinni imminut toquttartut, Danmarkimi nunanilu tamalaani agguaqatigiissitsinernut sanilliullugit sulil malunnaatilimmik amerlaneroqaat. Imminut toquttut tassaagajupput angutit inuusuttut, imminullu toquttut nunap immikkoortuini agguataarsimanerat assigiinngiaarluni nunallu immikkoortuisa ilaanni atugaanera annertuneroqaluni.

Imminut toquttut amerlangaatsiartut ilisimaneqartunik aarlerinaateqarput, ilaatigut tarnikkut nappaateqarneq siornatigullu imminut toqoriarsimaneq. Tamatuma peqatigisaanik marluk immikkut pingaaruteqarput:

Siullertut- siornatigut imminut toqoriarsimasut akornanni, imminut toqunnissaq ullualunnik sioqqullugu taama eqqarsaateqarluni peqqinnissaqarfimmu arlaannaalluunniit attaveqarsimanngilaq.

Taamaattoqarnera imminut toquttut amerlaqisut tassanngaannaq eqqarsaatigeqqaanngisamik sakkortuuliornikkut imal. ikiortissarsiorani pisarnerannik tikkuussivoq. Tamanna inunnut ataasiakkaanunnaq suliniuteqarnissap sunniutaanik killiliivoq aaqqissuussamillu pitsaaliuineramik nukittorsaanissamik piumasaqaatitaqarluni.

Aapaattut- imigassaq annertuumik pisooqataavoq. Imminut toquttuni paasissutissanik pissarsiassaqtuni imminut toquttut tamarmik imigassartorsimapput. Imigassap periataartarneq annertusitittarpaa, naliliisinnaaneq annikillisitarpaa eqqarsaqqaarani sakkortuumik iliortarneq sakkortusitittarlugu, nunanilu tamalaani misissuinerit imminut toqunnissamut aarlerinaatitut pingaarutilittut uppersarsineqarpoq. Nunatsinni pissutsit; aalakoorniutigalugu imigassartortarneq imigassartornermullu atatillugu ajornartorsiutit sulil annertunerujussuat tunngavigalugu, imigassamik ajornartorsiuteqalersinnaanerup pitsaaliornissaa imminut toquttarnermik pitsaaliuinissamut ilaavoq.

Paasisat taakku, inunnut ataasiakkaanut tunngatillugu pitsaaliuinerup aaqqissuussamik suliniutinut qaninnerulersillugu atassusernissaanik pisariaqartitsinermik ikorfartuipput. *2025 imigassaq aalakoornartog pillugu ukiuni arlalinni politikkimi ilisimatuussutsikkut paasisanik tunngaveqartumi innersuussutit* (Peqqissutsimut Inunnullu Innarlutilinnut Naalakkersuisoqarfik, 2025), imigassap pissarsiarineqarsinnaaneramik killilersuineq, akitigut nalimmassaaneq, ussasaarinerup inerteqqutaanissaa katsorsartinnissamullu neqerooruteqarnerup nukittorsarnissaa ilanngullugit, imminut toquttarnermik pitsaaliuinerup atatillugu, tamarmik toqqaannartumik naapertuupput.

Allakkiami imigassap, nakuusernerup, nalaatat anigoruminaatsut iminullu toqunniartuunerup imminnut ataqatigiinnerat, kiisalu imigassaq pillugu maleruagassiornermi innuttaasut peqqissusaannut tunngatillugu pisinnaatitaaffimmik pisariaqartitsineq ersarissumik tikkuarneqarpoq.

QAMANI (imminut toquttarnermik pitsaaliuinissaq pillugu 2023-imiit 2028-imut periusissiaq) pisortaqarfiit akimorlugit suleqatigiinnerup, siusissukku iliuuseqarnerup najukkanilu inuiaqatigiinni aarlerinaatinik annikillisaanerup pingaaruteqassusaat pingartinneqarpoq. Paasissutissat pigineqartut, nunatsinni imminut toquttoqartarneramik kinguneqarluartussamik pitsaaliuissagaanni, pisortaqarfiit akimorlugit suliniuteqartoqarnissaata piumasaqaataaneramik ikorfartuipput.

Nunatsinni imminut toquttoqartarneramik pitsaaliuinermi inunnik ataasiakkaanik katsorsaanerit anigoruminaatsunillu nalaatalinnut tarnikkut ikiueqqaanerit kisimik tunngaviusinnaannginnerannik,

misissuinerit inernerit ataatsimut tikkuussipput. Suliniutitik aaqqissuussanik imigassamut atuumassuteqartunik, ajornartorsiutitik annikillisaasunik, najukkani inuiaqatigiinni illersuutaasunik, nukittorsaasunik tassanngaannaq anigoruminaatsunik nalaataqarnerni eqqarsaqqaarani periataartarnerit aarlerinaataanik annikillisaasunik ilaqartariaqarpoq.

Illit nammineq imal. nalunngisat imminut toqunnissamik eqqarsaateqarussi, Peqqinnissaqarfik imal. Tusaannga, ulloq unnuarlu akeqanngitsumik kinaassuserlu isertuullugu siunnersuinissamik neqeroortoq, attavigisinnaavat. Ikiortissaqarpoq.

Paneeraq Noahsen / Nutserisoq: Maybritt Lynge

Najoqqutarisat

Bjerregaard, P., & Lynge, I. (2006). Suicide: A challenge in modern Greenland. *Archives of Suicide Research*, 10(2), 209–220. <https://doi.org/10.1080/13811110600558253>

Danmarks Statistik. (2023). *Dødsårsager og selvmord i Danmark*. Danmarks Statistik.

Hawton, K., Saunders, K. E. A., & O'Connor, R. C. (2012). Self-harm and suicide in adolescents. *The Lancet*, 379(9834), 2373–2382. [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(12\)60322-5](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(12)60322-5)

Kirmayer, L. J., Brass, G. M., & Tait, C. L. (2007). *Suicide among Aboriginal people in Canada*. Aboriginal Healing Foundation.

Leenaars, A. A., Brown, C., Taparti, L., Anowak, J., & Hill-Keddie, T. (2013). Genocide and suicide among Indigenous people: The North American Arctic. *Archives of Suicide Research*, 17(3), 276–291. <https://doi.org/10.1080/13811118.2013.801807>

Naalakkersuisut. (2023). *QAMANI – Strategi for forebyggelse af selvmord 2023–2028*. Naalakkersuisut.

Naalakkersuisut, Departementet for Sundhed og Personer med Handicap. (2025). *Anbefalinger til en flerårig evidensbaseret alkoholpolitik*. Naalakkersuisut.

OECD. (2023). *OECD health statistics 2023*. OECD Publishing.

Redvers, J., Bjerregaard, P., Eriksen, H., et al. (2015). Indigenous suicide prevention in circumpolar regions: A scoping review. *International Journal of Circumpolar Health*, 74, 27509. <https://doi.org/10.3402/ijch.v74.27509>

Seidler, I. K., Hansen, N. L., Bloch, A. P., & Larsen, C. V. L. (2023). A systematic review on risk and protective factors for suicide and suicidal behaviour among Greenland Inuit. *International Journal of Circumpolar Health*, 82(1), 2226284. <https://doi.org/10.1080/22423982.2023.2226284>

Seidler, I. K., Tolstrup, J. S., Bjerregaard, P., Crawford, A., & Larsen, C. V. L. (2023). Time trends and geographical patterns in suicide among Greenland Inuit (1970–2018). *BMC Psychiatry*, 23, 187. <https://doi.org/10.1186/s12888-023-04675-2>

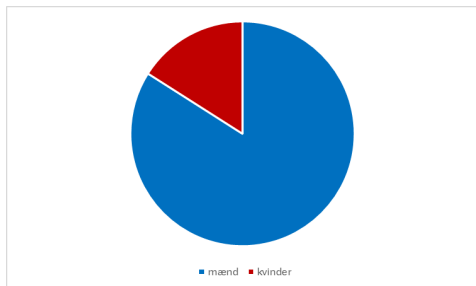
Statistics Canada. (2019). *Suicide among First Nations people, Métis and Inuit (2011–2016)*. Statistics Canada.

Turecki, G., & Brent, D. A. (2016). Suicide and suicidal behaviour. *The Lancet*, 387(10024), 1227–1239. [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(15\)00234-2](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(15)00234-2)

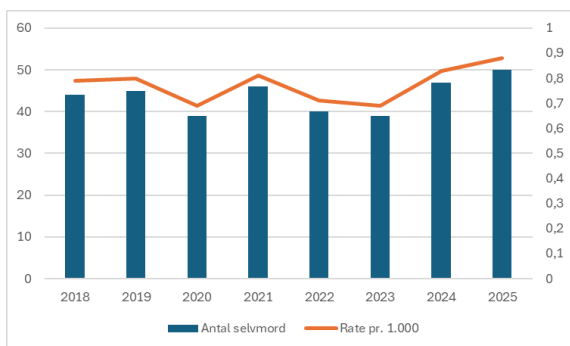
World Health Organization. (2023). *Suicide worldwide in 2019: Global health estimates (2023 update)*. World Health Organization.

Hvis du eller en, du kender, har selvmordstanker, kan du kontakte sundhedsvæsenet eller Tusaannga, som tilbyder anonym og gratis rådgivning døgnet rundt. Hjælp er tilgængelig.

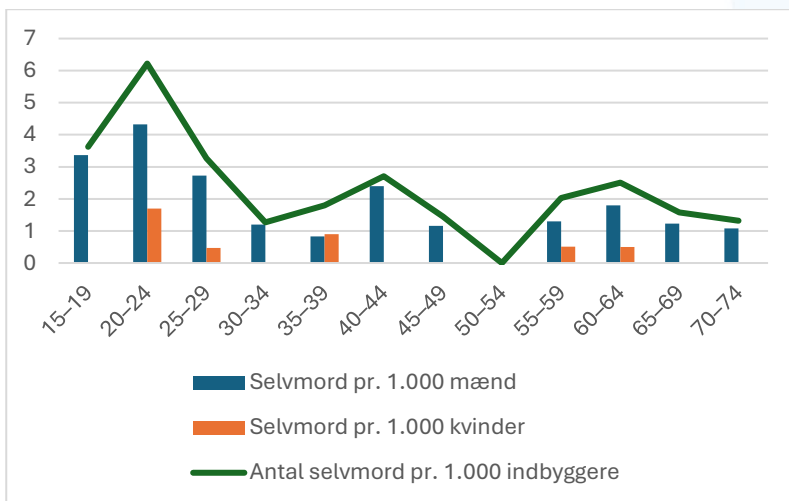
Ilannngussaq

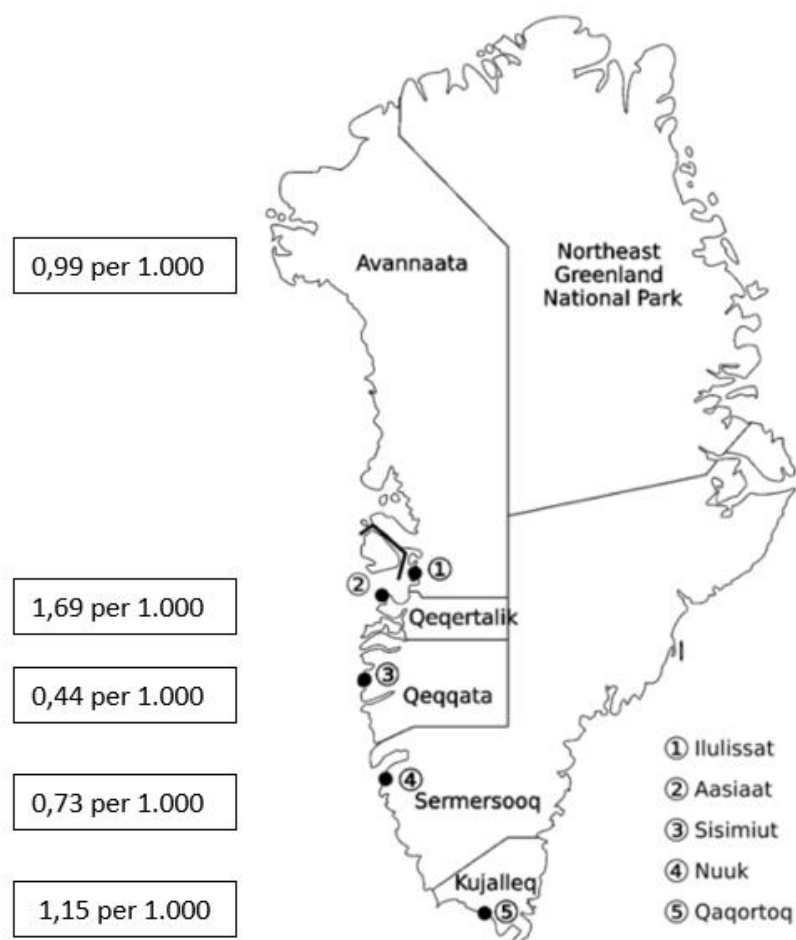
Mænd = Angutit
Kvinder = Arnat

Antal selvmord = Imminut toquttut amerlassusaat
Rate pr. 1000 = Innuttaasut 1000-iuppata amerlassusaat

Selvmord pr. 1000 mænd = Angutit 1000-iuppata imminut toquttut amerlassusaat
Selvmord pr. 1000 kvinder = Arnat 1000-iuppata imminut toquttut amerlassusaat
Antal selvmord pr. 1000 indbyggere = Innuttaasut 1000-iuppata imminut toquttut amerlassusaat

0,99 per 1.000 = Innuttaasut 1000-iuppata 0,99-it
 0,44 per 1.000 = Innuttaasut 1000-iuppata 0,44-it
 0,73 per 1.000 = Innuttaasut 1000-iuppata 0,73-it
 1,15 per 1.000 = Innuttaasut 1000-iuppata 1,15-it